تخته سفید شماره ۶۹

یادداشت

تربیت شهروند خوب در آموزش‌وپرورش

بصیر کوشکی

● میرزاحسن رشدیه که به پدر فرهنگ جدید ایران مشهور شد، شاید آن زمان که نخستین مدرسه به سبک جدید را تأسیس می‌کرد، هیچ‌وقت فکر نمی‌کرد تربیت شهروند خوب از کارکردهای مدارس شود. زمانی که پدران و پدربزرگ‌های ما به مکتب‌خانه می‌رفتند بیشتر فلسفه مدرسه‌رفتن، یادگیری، خواندن و نوشتن بود. با پیشرفت علم و صنعت و رشد وسایل ارتباط‌جمعی، کارکردها و انتظارات جدیدی در ارتباط با مدرسه‌رفتن، ایجاد شد. در دنیای امروز تربیت شهروند خوب برای جوامع لازم و ضروری است. باید بگوییم که راه آموختن مهارت‌های زندگی از مدرسه می‌گذرد و فراگیری حقوق شهروندی پایه و اساس یک زندگی خوب و مفید است. با تربیت شهروند خوب، گام‌های جدی برای مشارکت نوجوانان و جوانان در مسائل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی برداشته می‌شود. خانواده، مدرسه و جامعه سه ضلع تربیت شهروندان خوب هستند. مفهوم شهروند به ساختارهای اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی جامعه بستگی دارد؛ به عبارت دیگر هر جامعه‌ای شهروند خاص خود را می‌طلبد. تربیت شهروند خوب به تربیتی گفته می‌شود که به توسعه و کسب مهارت‌های افراد منجر شود و بتواند قابلیت‌های شهروندی را بالفعل کند. از آنجا که آماده‌سازی شهروندان برای ورود به زندگی اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی مهم‌ترین وظیفه دولت‌ها و نظام‌های تربیتی است و آموزش و پرورش مهم‌ترین نظام تربیتی کشور است، بنابراین محوری‌ترین رسالت آموزش‌وپرورش، تربیت شهروند خوب است. مفهوم شهروند خوب در ایران اسلامی با مفاهیمی مانند هویت ملی، خصوصیات اجتماعی، فرهنگی، ساختارهای حقوقی و مشارکت سیاسی ارتباط دارد. به‌طورکلی تربیت شهروند خوب در آموزش‌وپرورش همان فعالیت‌هایی هستند که به‌طور رسمی و غیررسمی جهت آماده‌کردن دانش‌آموزان و ورود آنها به جامعه انجام می‌شوند، این فعالیت‌ها به دو روش مستقیم (برنامه‌های درسی و...) و غیرمستقیم (فعالیت‌های فوق برنامه و آزاد و...) انجام می‌شوند. آموزش‌وپرورش با اقدامات زیر می‌تواند در پیشبرد دستیابی به اهداف تربیت شهروند خوب مؤثر و موفق باشد:

۱- توجه به خصوصیات شهروند خوب در متون کتاب‌های درسی و طراحی برنامه‌های درسی
۲- مشارکت دانش‌آموزان در امور مدرسه
۳-توجه خاص به اجرای فوق برنامه‌ها در مدرسه مانند برگزاری اردوهای مختلف
۴-توجه خاص به ورزش و بازی‌های گروهی در مدرسه
۶-نهادینه‌کردن مشارکت اولیا در امور مدرسه
۷- تعامل آموزش‌وپرورش با رسانه‌های مختلف برای هم‌جهت‌کردن مفاهیم و روش‌هایی که به تربیت شهروند خوب منتهی می‌شود
۸- ایجاد محیطی شاداب و پویا در مدارس
۹- نظام‌مندکردن انتصاب مدیران مدارس
۱۰- افزایش فعالیت‌های آزاد در مدارس.

دولت، فرهنگیان را نادیده گرفته است

رتبه‌بندی معلمان با دستان خالی

طرح «رتبه‌بندی معلمان» که این روزها نقل محافل عمومی و خصوصی فرهنگیان شده است، بعد از مدت‌ها که توسط وزارت آموزش‌وپرورش در حاشیه نگه داشته می‌شد، ناگزیر به پرونده‌های در دست اجرای «سیدمحمد بطحایی» اضافه شد. هفته گذشته بطحایی اعلام کرد لایحه پیشنهادی رتبه‌بندی معلمان را برای دولت فرستاده تا بعد از بررسی دولت به مجلس برود. طرح رتبه‌بندی معلمان یکی از موارد مطرح‌شده از سوی نمایندگان مجلس جهت استیضاح وزیر آموزش‌وپرورش در هفته‌های اخیر بود که با پس‌گرفتن امضای نمایندگان، استیضاح منتفی شد. در همین ارتباط بطحایی، موضوع معیشت و رتبه‌بندی معلمان را از عمده مواردی اعلام کرد که نمایندگان مجلس روی آن حساسیت داشتند.

رتبه‌بندی معلمان یکی از زیرنظام‌های سند تحول است و با وجود اینکه قرار بود به بهبود کیفیت آموزش در مدارس کمک کند و انگیزه‌ای برای باکیفیت‌ترشدن تدریس میان معلمان باشد، به یک مطالبه مالی از سوی فرهنگیان تبدیل شد. طرحی که به گفته وزیر آموزش‌وپرورش برای اجرائی‌شدن به هشت هزار میلیارد بودجه نیاز دارد و این در شرایطی است که طبق اظهارات وزیر آموزش‌وپرورش بودجه کنونی این وزارتخانه کفاف اجرای رتبه‌بندی معلمان از مهر سال جاری را نمی‌دهد و در بودجه سال ۹۷ برای این طرح ردیف بودجه‌ای تعریف نکردند. با همه مقاومتی که وزارتخانه داشت اما بالاخره تسلیم مجلس شد. به گفته عابدینی، معاون شورای عالی آموزش‌وپرورش لایحه طرح تکمیلی رتبه‌بندی معلمان با رفع نقایص طرح قبلی برای دولت ارسال شده اما بسیاری از کارشناسان معتقدند طرح ارائه‌شده همچنان دارای نواقص و مشکلات بی‌شماری است.

حقوق کم معلم، مانع اجرای نظام رتبه‌بندی

شهرام جمالی، کارشناس آموزش‌وپرورش در گفت‌وگو با «شرق» می‌گوید: بحث رتبه‌بندی سه سال پیش و در زمان فانی مطرح و اجرا شد. همان زمان هم، آنچه در سند تحول مطرح شده در نظر گرفته نشد. در واقع با توجه به اینکه حقوق معلمان پایین بود این طرح را به‌عنوان مسئله‌ای برای جبران حقوق مطرح کردند درحالی‌که آن زمان سه هزار میلیارد اعتبار برای اجرای این طرح گرفتند و بسیار هم مانور دادند که حقوق‌ها دو برابر می‌شود. معلمان هم نگاهشان به طرح رتبه‌بندی فقط از این زاویه است و اگر مشوق مالی از این طرح حذف شود چندان مورد توجه قرار نمی‌گیرد.

جمالی با اشاره به وضعیت معیشت معلمان می‌گوید: باید ابتدا مسئله معیشت معلمان حل شود. باید تبعیض بسیار زیادی که میان حقوق معلمان و حقوق کارکنان دولت وجود دارد تا حدودی حل شود و بعد نظام ارزیابی در قالب طرح رتبه‌بندی اجرا شود. تا وقتی این موضوع حل نشود معلم می‌خواهد چند امتیاز، به هر طریقی بگیرد تا حقوقش افزایش پیدا کند و همین اثر سوئی در اجرای طرح پیشنهادی دارد. وی می‌افزاید: بارها وعده داده شده که تا مهر این طرح قرار است اجرا شود و نقایص آن برطرف شود اما آنچه تاکنون مطرح کرده‌اند چندان تفاوتی با طرح اجراشده قبلی ندارد و همچنان مشکل تأمین اعتبارات را هم دارد.

قانون خدمات کشوری اجرا شود

جمالی با اشاره به اینکه معلمان باید از حقوق قانون خدمات کشوری بهره‌مند باشند، می‌گوید: مسئولان وزارتخانه مثل آقای الهیار یا آقای چهاربند بسیار روی این نکته تأکید دارند که آموزش‌وپرورش را نمی‌توان با قانون عام اداره کرد و نتیجه می‌گیرند که قانون خدمات کشوری فعلی پاسخ‌گو نیست. درصورتی‌که در بسیاری از موارد اگر قانون خدمات کشوری را دقیق مورد توجه قرار دهند و مواردی را که به مسئله رفاهی کارکنان توجه دارد، اجرا کنند، بسیاری از این تبعیض‌ها برطرف می‌شود. اکنون معلم‌ها می‌گویند همین قانون را اجرا کنید. ممکن است آنها بخواهند با عدم اجرای دقیق این قانون بحث تأمین نیروی انسانی خود را تسهیل کنند. اکنون مسئله اجرای رتبه‌بندی به‌نوعی با این موضوع گره خورده است یعنی اگر از قانون خدمات کشوری بیرون بیایند، رتبه‌بندی را به این شکلی هم که در نظر گرفته‌اند، نمی‌توانند اجرا کنند. اگر هم در قانون خدمات کشوری بمانند و بخواهند احکام این قانون را اجرا کنند باز هم چندان ابزار مشوق اثرگذاری برای معلم نیست زیرا حقوق معلم از پایه بسیار کم است. برای مثال همان‌طور که گفته‌اند یک فوق‌العاده ویژه‌ای در نظر گرفته‌اند و بر این اساس تنظیم می‌شود که مثلا هر زمان فرد از رتبه‌ای به رتبه دیگر رفت نیم‌درصد ضریب افزایش حقوق داشته باشد تا آن فردی که در آستانه بازنشستگی است با این مشوق مالی خودش را بازنشسته نکند. ولی وقتی حقوق معلم پایین باشد و با یک ضریب حقوقی هم افزایش پیدا کند چندان تأثیری ندارد زیرا از پایه حقوق معلم کم است.

از سوی دیگر تأکید زیاد روی این موضوع از سوی معلم‌ها باعث شده دائم بگویند معلم‌ها زیاده‌خواه هستند. درحالی‌که معلم‌ها واقعا حقوقشان کم است و آن ضریب افزایشی چندان در انگیزه آنها تأثیری ایجاد نمی‌کند.

جمالی، کارشناس آموزش‌وپرورش، می‌افزاید: نکته دیگری که وجود دارد و البته هنوز رونمایی نشده این است که می‌خواهند یک ردیف حقوقی در احکام کارگزینی اضافه کنند تا برای معلم‌هایی که بیشتر از ساعت مشخص تدریس می‌کنند، فوق‌العاده در نظر بگیرند. این با نظام کیفیت سازگاری ندارد چون طبق استاندارد معلم یک ساعت مشخص باید تدریس کند و الان در دنیا به سمتی می‌روند که معلم بیشتر از ۲۴ ساعت تدریس نکند ولی اینها می‌خواهند به‌عنوان انگیزش چنین چیزی را اضافه کنند و همه اینها به خاطر کمبود نیروی انسانی است. حتی وقتی می‌گویند بازنشسته‌ها که در اوج کارایی هستند، می‌توانند بمانند؛ یعنی نیروی انسانی کم دارند. فردی که بازنشسته شود رتبه‌بندی‌اش حذف و حقوقش کم می‌شود. از طرفی پاداش وی را پرداخت نمی‌کنند یا دیر پرداخت می‌کنند و این می‌شود که معلم بازنشستگی‌اش را به تعویق می‌اندازد. همه اینها باعث کاهش کیفیت آموزش و کارایی می‌شود.

بحث رتبه‌بندی سه سال پیش و در زمان فانی مطرح و اجرا شد. همان زمان هم، آنچه در سند تحول مطرح شده در نظر گرفته نشد. در واقع با توجه به اینکه حقوق معلمان پایین بود این طرح را به‌عنوان مسئله‌ای برای جبران حقوق مطرح کردند

تناقض در طرح رتبه‌بندی معلمان

شهرام جمالی با اشاره به تناقض‌های لایحه ارائه‌شده به دولت می‌گوید: قرار است برای طرح رتبه‌بندی آزمون بگذارند. این در حالی است که خودشان می‌خواهند برای دانش‌آموز آزمون را حذف کنند و از طرفی برای معلم آزمون تستی بگذارند تا با انتخاب گزینه (الف) یا (ب) رتبه‌بندی‌اش مشخص باشد. به نظر من اتفاق آنچنانی در طرح پیشنهادی جدید نیفتاده است. وی طرح رتبه‌بندی را دارای ابهامات بسیاری می‌داند و می‌گوید: شاخص‌های این رتبه‌بندی مشخص و شفاف نیست. مسئله این است که هرچه آموزش‌وپرورش می‌خواهد تصویب کند، دغدغه اعتبارات دارد زیرا خودشان ندارند. برای این طرح رتبه‌بندی که دائم وعده داده می‌شود اگر در بودجه ردیف مشخصی در نظر گرفته بودند شاید اجرائی می‌شد ولی وقتی چنین چیزی نیست اکنون منتظرند ببینند سازمان برنامه چه مقدار به اینها اعتبار می‌دهد و براساس اینکه سازمان برنامه چه مقدار بودجه اختصاص می‌دهد، این افراد شاخص‌ها را تعدیل می‌کنند. زمان فانی هم وقتی مشخص شد بودجه سه هزار میلیارد کافی نیست، البته فقط نصف همین اعتبار هم پرداخت شد، درنتیجه پیش‌دبستانی‌ها و بازنشسته‌ها و معلمان نهضت را از رتبه‌بندی حذف کردند.

مدیریت منابع انسانی ضعیف در آموزش‌وپرورش

جمالی می‌افزاید: اندازه‌گیری کار آموزشی یک معلم با یک فرم مشخص نمی‌شود که بخواهد ملاک رتبه‌بندی شود. ما معلم‌ها می‌دانیم که وزارتخانه یک سازمان حجیم است و با این تعداد بسیار زیاد بازهم در مناطقی کمبود نیروی انسانی دارد. در واقع مدیریت منابع انسانی در سال‌های مختلف بسیار ضعیف عمل کرده و باعث این دردسرها شده است. کارشان هم سخت است و ما قبول داریم.

جمالی با اشاره به تناقض دیگری در طرح رتبه‌بندی معلمان می‌گوید: اکنون مسئله مدرک تحصیلی به‌عنوان یک شاخص در کنار تجربه و سابقه مطرح شده است. درحالی‌که آموزش‌هایی که معلم در طول خدمت باید ببیند، مشکل دارد. عمده آموزش الکترونیکی معلمان به صورت تستی اجرا می‌شود. تناقض دیگر این است که خودشان قانون گذشته‌اند که اعمال بیش از یک بار مدرک تحصیلی ممکن نیست؛ یعنی اگر فردی با لیسانس آمده باشد و فوق‌لیسانس بگیرد، اعمال می‌شود اما وقتی ادامه دهد و دکترا بگیرد، در نظر گرفته نمی‌شود. از سوی دیگر در رتبه‌بندی می‌گویند می‌خواهیم مدرک را اعمال کنیم. همه اینها تناقض‌هایی است که در این طرح وجود دارد و نتوانسته‌اند حل کنند. همه اینها باعث می‌شود نخبه‌ها هم فرار کنند. چه‌بسا که بسیاری دکترا گرفته‌اند و هیئت علمی شده و از آموزش‌وپرورش رفته‌اند. به قول خودشان نخبه‌ها از سیستم آموزش‌وپرورش فرار می‌کنند و این برمی‌گردد به همان انگیزش مالی که درست اعمال نمی‌شود.

نگاه

ذبح فرهنگی سمپادی‌ها

بتول زمانی . معلم

● یک بار در کودکی شاهد ذبح گوسفندی بودم؛ با تعجب از پدرم پرسیدم: بابا همه حیوان‌ها را این‌جوری سر می‌برند؟ جواب داد: بله مگر اینکه حیوان خیلی بزرگ و پرزور باشد. سؤال بعدی من این بود که اگه قوی و پرزور باشد، آن‌وقت چه کار می‌کنند؟ بابا پاسخ داد اگر چندنفری حریف نشوند که آن را بخوابانند و دست و پاهایش را ببندند معمولا به یکی از رگ‌های حیوان کاردی می‌کشند؛ بر اثر این کار و خونریزی زیاد حیوان بی‌حال شده و آماده بسته‌شدن دست و پا خواهد شد.

این روزها بخشنامه ساماندهی نیروی انسانی همان تیغی است که بر رگ مدارس سمپاد کشیده شده است و سبب ازحال‌رفتن این موجود قدرتمند خواهد شد. قصه‌ای که در بهمن ۹۶ آغاز شد و با شعار حذف استرس در مدارس موجی به راه انداخت اما اغلب به نتیجه آن پرداخته نمی‌شد. کم‌کم موضوع مشخص شد؛ هدف حذف مدارس سمپاد بود. با تحرکات شکل‌گرفته توسط والدین و دانش‌آموزان و دانش‌آموختگان و ورود برخی نهادهای حاکمیتی این موضوع متوقف شد اما این پایان ماجرا نبود.

مرحله بعدی برگزاری آزمون ورودی پایه هفتم بود که طی یک اتفاق عجیب مرکز ملی استعدادهای درخشان که متولی اصلی برگزاری آزمون است، کنار رفت و به گفته فاطمه مهاجرانی «یک تیم متخصص» طراحی آن را بر عهده گرفتند! معنی تیم تخصصی اکنون برای ما کاملا مشخص است.

هیچ‌کدام از این ضربه‌ها نتوانست این موجود قوی را از پای در بیاورد اما این بار به بهانه کمبود نیروی انسانی و واژه همیشگی عدالت آموزشی در بخشنامه ساماندهی نیروی انسانی مدارس سمپاد مثل مدارس عادی در نظر گرفته شده است و به همین دلیل همه عوامل اجرائی خود را از دست خواهد داد.

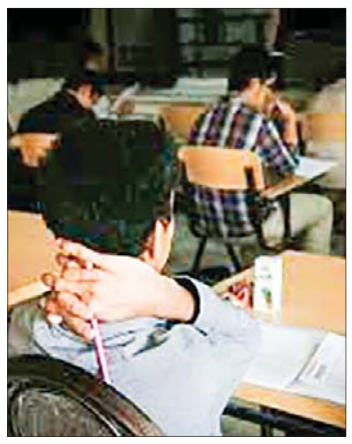

این همان تیغی است که بر رگ این موجود قوی کشیدند تا آرام و بی‌صدا از خون انگیزه و ایده خالی شود و وزارت محترم آموزش‌وپرورش به «عدالت آموزشی» مورد نظرش برسد.

آنچه نگاشته شد به هیچ عنوان سیاسی نیست و روایت معلمی دلسوخته است که اثر مدارس سمپاد بر جامعه آموزشی را دیده است.

امیدوارم پس از ذبح این موجود قوی و مؤثر ساکنان وزارتخانه به سایر امور و وظایف بپردازند و در بقیه موارد نیز به همین اندازه پشتکار داشته باشند.

جدول ۳۱۹۸ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- داستان غیرواقعی- قرارداده‌شده- آسمان ۲- فاقد برندگی- لباس‌ها- گلی زیبا ۳- خلأ- جانوران رام‌نشده- کتاب مشهور سیدبن طاووس که رویکردی واقع‌گرایانه به ماجراهای کربلا دارد ۴- اقتصاددان آلمانی قرن نوزدهم- موقع ۵- پروردگار- سروصدا- رشته فرنگی ۶- گلی زیبا- دلاوری- قامت ۷- نیکو روی- بخش‌ها- شاعر یوش ۸- شبانگاه- شلوغی همراه با سروصدا- رها و آزاد ۹- کشوری در همسایگی مکزیک و گواتمالا- اعلان- آتشدان ۱۰- نام قدیمی اصفهان- هدایت‌شدن- همسایه کلمبیا و دریای کارائیب ۱۱- عنصر آلیاژی مهم برای فولاد- رفتاری میان دویدن و راه‌رفتن- فرمان اتومبیل ۱۲- ناخوشایندبودن- خواروبار ۱۳- بارندگی- تندرست- زخمی ۱۴- قسمت‌های آغازین- الهه ماه و جنگل در اساطیر رومی- مادر ۱۵- جوانمرد- پول بسیار ناچیز- درشت‌هیکل.

عمودی:

۱- زیستگاه مصنوعی ماهی- شهری در مازندران ۲- حیوانی با پوست قیمتی- پول یا مالی که از کسی بی‌جهت و به ناحق بگیرند- صدا ۳- از عناصر تشکیل‌دهنده نمک طعام- ماده روان با شکل متغیر- واحد اندازه‌گیری ظرفیت الکتریکی ۴- ترس و بیم- برگزیدن نفرات حاضر توسط سرگروه‌ها برای تشکیل تیم‌های جداگانه ۵- غیرقابل دیدن- شکوفه‌ها- گونه ۶- فشار برای راندن چیزی- مجرای مصنوعی عبور آب- برقرارکردن ارتباط تلفنی ۷- ماج آبدار- هر چیز بی‌جان- لقب امام علی‌النقی(ع) ۸- عملی در وضو- استادیوم- لغزنده ۹- نوشیدنی گرم- ابزار آراستن موها- خدای هندو ۱۰- سمیع- نوعی پارچه توری- علامت اختصاری نسخه بدل ۱۱- رنج بی‌پایان!- راه پرپیچ‌وخم دو طرف کوه- روزنامه چاپ بغداد ۱۲- تندرستی- راه آشکار ۱۳- نوعی لباس بچه- لایه محافظ دندان- گوشت خردشده و تفت‌داده‌شده ۱۴- صدای گربه- از معجزات پیغمبر اکرم(ص)- یک حرف و سه حرف ۱۵- ورزشگاه مشهور انگلستان- نهادی اجتماعی با هدف کمک به آسیب‌دیدگان جنگ و زلزله.

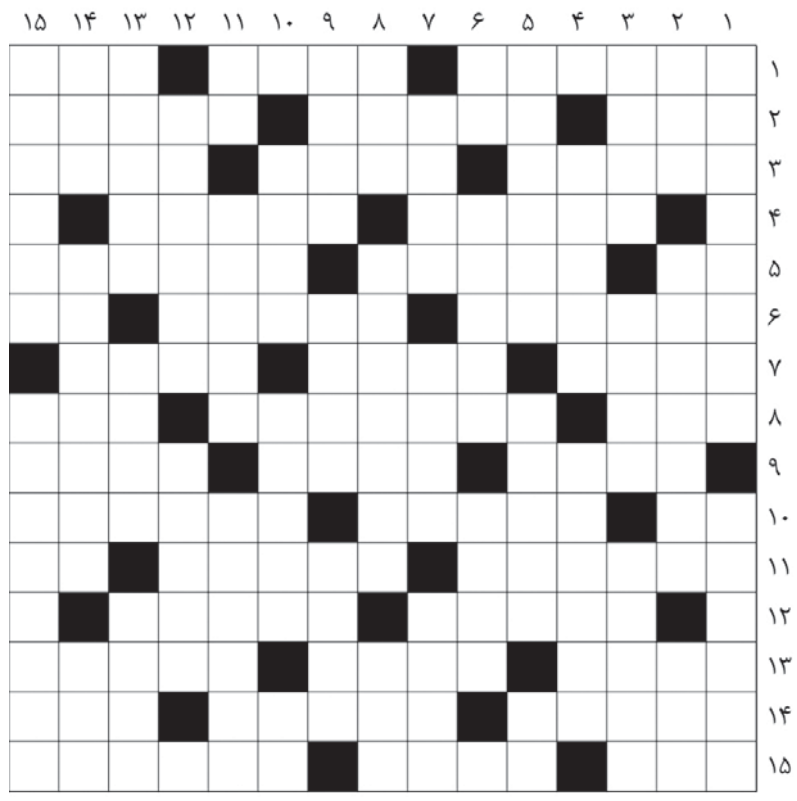

حل سودوکو سخت

۷	۳	۶	۴	۵	۱	۸	۹	۲
۸	۴	۲	۶	۹	۳	۵	۷	۱
۹	۱	۵	۸	۷	۲	۶	۳	۴
۵	۲	۴	۱	۳	۷	۹	۶	۸
۳	۶	۸	۲	۴	۹	۷	۱	۵
۱	۷	۹	۵	۸	۶	۴	۲	۳
۴	۹	۱	۷	۲	۸	۳	۵	۶
۶	۵	۷	۳	۱	۴	۲	۸	۹
۲	۸	۳	۹	۶	۵	۱	۴	۷

حل سودوکو ۲۱۹۳

۹	۱	۲	۷	۴	۸	۶	۵	۳
۷	۴	۶	۵	۳	۲	۱	۹	۸
۵	۳	۸	۱	۹	۶	۴	۲	۷
۱	۸	۴	۳	۲	۵	۷	۶	۹
۶	۷	۳	۴	۱	۹	۲	۸	۵
۲	۵	۹	۶	۸	۷	۳	۴	۱
۸	۲	۷	۹	۶	۳	۵	۱	۴
۳	۹	۱	۲	۵	۴	۸	۷	۶
۴	۶	۵	۸	۷	۱	۹	۳	۲

جدول ۳۱۹۷

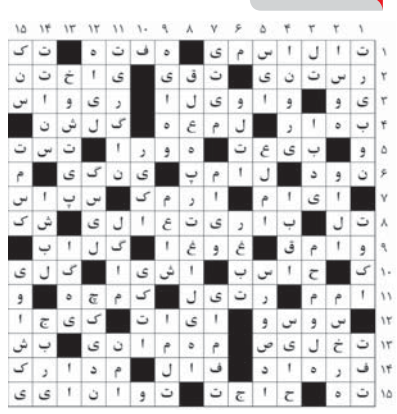

سودوکو سخت ۲۱۹۴

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

	۹				۷			
	۵		۸			۲	۹	۳
۶		۴	۳					
	۷		۱			۹		
۳				۸				۴
		۲			۵		۳	
					۸	۶		۵
۱	۶	۵			۹		۲	
			۶				۴	

سودوکو ساده ۲۱۹۴

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۱						۶		۹
۲	۴		۳			۱	۸	۷
۷		۶	۸	۱				
	۲		۹					
۵		۷	۱		۳	۲		۴
					۲		۳	
				۴	۹	۷		۸
۴	۵	۱			۸		۶	۲
۹		۸						۳